

AKADEMIE VÝTVARNÝCH UMĚNÍ V PRAZE
STUDIJNÍ PROGRAM VÝTVARNÁ UMĚNÍ
ATELIÉR SOCHAŘSTVÍ I / ŠKOLA LUKÁŠE RITTSTEINA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

METROPOLIS / METROPOLIS

Vypracovala: Bc. Aneta Filipová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. akad. soch. Lukáš Rittstein

Oponent diplomové práce: akad. soch. Stefan Milkov

Akademický rok 2019/2020

Ve své diplomové práci se zabývám tématem měst. Toto téma zkoumám již 7 let a stále jsem ho ještě nevyčerpala. Proč? Vnímám města jako nejaktuálnější odraz společenského vývoje ve všech jeho sférách, jelikož nepřetržitě rostou, dynamizují a mění se. Neustále v nich lze hledat nová a nová témata i podtémata. Jindřich Chalupecký napsal: „Vskutku, *moderní malířství je čím dále tím více malířstvím velkoměsta, jeho lidí a věcí. Položiti však jako program umělecké tvorby moderní velkoměstskou skutečnost může vést k nedorozuměním nejošidnějším. Znamená to postulovat civilizační umění oslavující velkolepost moderní techniky, výbojný optimismus industrializace a dělný život jejich tvůrců? Či znamená to civilismus, sklánějící se chápavě k radostem a žalostem současného člověka? Či dokonce má to být úvodem ke kritice civilizace jako nestvůrného díla, které přerůstá lidské schopnosti chápání a cítění a drtí je?*“¹ Doposud jsem zpracovávala toto téma v rámci figurálního zobrazení, avšak delší dobu mě zajímala jmenovitě architektura a architektonická podoba měst. Právě kvůli úzkému vztahu mezi těmito dvěma složkami jsem se pro svou diplomovou práci rozhodla zhmotnit svůj architektonický fiktivní svět v soše.

Původní plán sochy byl ji rozpohybovat, vytvořit metaforu vzniku, zániku, rozpuku a mechanizace tak, jak vnímám města. Nicméně z technických důvodů nešlo tuto variantu zrealizovat. Vytvořila jsem tedy návrh statické sochy, která bude metaforou mého fiktivního města. Jelikož mě vždy zajímaly jednotlivé prostorové vrstvy např. podzemí, vzdušný prostor apod., rozhodla jsem se vytvořit urbanistickou platformu, která by odpovídala struktuře města i s její gradací k centru. V okrajových částech se nachází periférie a pláže, které pronikají do samotného centra města, ze kterého vyrůstají tři rostoucí, vzájemně se propojující a ovlivňující se budovy. Velkým krokem pro mě osobně byl nápad vpustit do sochy diváka. Dovolit mu sice vejít do veřejného prostoru, ve kterém však může mít velice intimní pocity, ale nechat ho zakusit stav, který může zažít, když stojí pod monumentálními budovami. Další úskalí, které vzniklo během procesu realizace, bylo zkonstruovat dostatečně silný skelet, který by splňoval všechna bezpečnostní opatření kvůli budoucí instalaci ve veřejném prostoru. Zkonstruovat sochu tak, aby se dala lehce sestavit a rozložit, nemusela mít žádná speciální kotvení a zároveň splňovala statické podmínky.

Socha je vyrobena převážně z kovu, platforma je sestrojena z pěti trojúhelníků tvořících rám ve tvaru pentagonu, do kterého jsou vloženy epoxidové desky s kovovými strukturálními odlitky. Tyto odlitky jsou ze speciálního kovu, který je málo známý, tudíž o něm nebylo příliš

mnoho informací. Jelikož svým vzhledem a barevností naprosto přesně odpovídá mikrostruktuře města, využila jsem jeho přirozenou krystalizaci, která vzniká díky specifické krystalické mřížce, a tvoří tak pravoúhlé reliéfní obrazce, jež přesně vystihují vize mého projektu. Rozhodla jsem se podrobit ho výzkumu, který obsahoval i testování vlastností s transparentními epoxidovými a polyesterovými pryskyřicemi. Venkovní pentagon obsahuje betonové desky, které evokují betonové základny, ulice i obrubníky, které tvoří právě již zmiňovaný fundament. Věže jsou zkonstruovány stejným způsobem. Snažila jsem se do nich dostat dynamiku, vzdušnost a zároveň podpořit jejich vertikality. Nerezové opláštění má evokovat okna na moderních architektonických stavbách a zároveň dekor, který je dnes nahrazen právě těmito materiály. Jejich funkce v soše je odraz „města ve městě“ respektující jedno z pravidel světla „všechno se odráží ve všem“. Ke kotvení nerezových plechů jsem použila hliníkové nýty, které jsou z hlediska anti koroze vhodnější a zároveň odkazují na architekta Josipa Plečnika, který se přímo zabýval designem jejich tvaru a využití.

Architektura oproti sochařství má užitkovou funkčnost, avšak oba tyto subjekty zanechávají stopu po lidstvu. Ale co ve mně osobně vždy vzbuzovalo neutuchající zájem, byli umělci, vědci a další odborníci, kteří předběhli svou dobu a vymysleli projekty, které nebylo možné v jejich době dost dobře uskutečnit. Ti opouštěli realitu a utíkali do prostorů uvnitř sebe sama a přinášeli své vize budoucích světů. Poslední dobou toto vizionářství postrádám obzvláště u nás. Naše společnost se podle mého vnímání nachází v přijatelném růstu, avšak všechny projekty se drží v jakési lince přízemního uspokojení. Nepociťuji, že by šlo o problém finanční, mám zde spíše pocit, že se jedná o nedostatek osvíceneckých tužeb současné společnosti. Dnešní projekty nikoho neurazí, ale ani nenadchnou. A to je velká škoda, protože to je přístup, který nevede k pokroku.

Jednou z vizionářských staveb, které mě ovlivnily, byl kenotaf osvícence Isaaka Newtona od Étienne-Louis Boullée z roku 1784. Newtonův pomník měl být 150 m vysoký a postaven na Jižním pólu, aby mohl vytvářet ve dne i v noci světelné vizuální efekty. Utopistické myšlenky, i když nemohou být zrealizovány, by v nás měly otvírat otázky, co vše lze posouvat, přetvářet, jak překračovat hranice, se vytrácí. Aktuální inspirací je pro mě Daniel Libeskind, který svými projekty popírá gravitaci. Jeho projekt *Michael Lee-Chin Crystal* v královském muzeu v Torontu je důkazem, že i současná architektura může fungovat s historickými budovami. Pokud bych si měla vybrat jednoho z českých zástupců takovýchto vizionářů, byl by

to Josef Gočár, který má letos sto třicáté výročí narození a který vždy myslel neuvěřitelně dopředu. „Patřil k nejprogresivnějším architektům evropské moderny. Již před rokem 1910 začal používat nejmodernější technologické stavební postupy: kovové a železobetonové skeletové konstrukce. Dokladem je Wenkeův obchodní dům v Jaroměři i obchodní dům U Černé Matky Boží v Praze“². Předzvěstí budoucnosti je jeho urbanistický plán pozemní komunikace Hradce Králové, která vede okolo centra a díky které zůstává město průjezdné dodnes. V neposlední řadě je návaznost na historii naší země spojena s kubismem a krystalismem, který je v mé soše otevřený v jejich jednotlivých fragmentech.

Tento celý i předešlý projekt odstartovala má stáž v New Yorku, která mi změnila pohled na sochařství. S velkým respektem pohlížím na českou i evropskou historii a snažím se do svých soch vložit jak obsah a řemeslo, tak aktuálnost, která by vedla k upozornění na konkrétní problematiku, včetně volby ideálního materiálu, který bude pravdivý vůči obsahu i prostoru a který by obsah sochy ještě prohloubil. Tato socha měla být původně vystavena na Václavském náměstí ve veřejném prostoru, kde se mělo odrážet, jak jsem již psala, „město ve městě“. Bohužel se tato výstava neuskutečnila. Výstava byla přesunuta do ulice Na Příkopě a k vystavení tam nebyla doporučena.

Citace:

1 ROUSOVÁ, Hana. *Abstrakce: Čechy mezi centry modernity 1918-1950 : nejen o vztazích volného a užitého umění*. V Řevnicích: Arbor vitae societas, 2015. ISBN 978-80-7467-074-9.

2. VLČEK, Tomáš a Jana HORNEKOVÁ. *Muzeum českého kubismu: průvodce stálou expozicí v Domě u Černé Matky Boží*. V Praze: Národní galerie, 2004. ISBN 80-7035-297-3.

Seznam odborné literatury:

KOOLHAAS, Rem. *Třešticí New York: retroaktivní manifest pro Manhattan*. Praha: Arbor vitae, 2007. Texty o architektuře. ISBN 978-80-86300-77-1.

MOUSSAVI, Farshid a Michael KUBO. *The function of ornament*. Barcelona: Actar, 2006. ISBN 84-96540-50-2.

ROUSOVÁ, Hana. *Abstrakce: Čechy mezi centry modernity 1918-1950 : nejen o vztazích volného a užitého umění*. V Řevnicích: Arbor vitae societas, 2015. ISBN 978-80-7467-074-9.

VLČEK, Tomáš a Jana HORNEKOVÁ. *Muzeum českého kubismu: průvodce stálou expozicí v Domě u Černé Matky Boží*. V Praze: Národní galerie, 2004. ISBN 80-7035-297-3.

ZAJÍČEK, Pavel. *Roztrhanej film*. Praha: Pulchra, 2008. Poezie (Pulchra). ISBN 978-80-904015-1-8.

V Praze dne 25. 8. 2020

.....